

Marcus Brotherton

Scherpschutter
van Band of Brothers

1

De loterij van generaal Taylor

Oostenrijk, 1945

Op mijn tweeëntwintigste verjaardag, weet je, had ik al acht man doodgeschoten. Acht man van wie ik het zeker wist, acht man die ik simpelweg kon tellen. Die informatie zat diep in mijn binnenste weggestopt, en als iemand wel eens aan me vroeg of ik tijdens de oorlog wel eens iemand had gedood, vooral als die vraag door een kind werd gesteld, koos ik ervoor met mijn hoofd nee te schudden, die informatie kwam niet naar buiten.

Nog geen maand na die verjaardag kwam de mededeling dat de oorlog afgelopen was. Iedereen dronk veel champagne, en daarna zette de vermoeidheid in. Iedereen wilde alleen maar naar huis. Ja, ik denk dat we vooral vermoeidheid voelden. Het was moeilijk om de juiste woorden voor dat gevoel te vinden. Misschien was het ook wel frustratie. Net als iedereen, verlangde ook ik naar huis, maar ik zou niet op korte termijn naar de States terugkeren. Om met groot verlof te worden gestuurd had je 85 punten nodig, en hoewel ik als een van de oorspronkelijke leden van de compagnie in Toccoa was opgeleid en daarna elke dag aan het front als gewerschutter, verkenners en scherpschutter dienst had gedaan, en vanaf Normandië aan alle campagnes had deelgenomen, had ik niet genoeg punten. Wat het leger betrof ontbrak het mij aan één belangrijke gevechtservaring. Mis-

schien had er al die tijd een beschermengeltje over mijn schouder meegekeken, ik weet het niet precies, maar ik heb de hele oorlog door alle kogels die mijn kant op werden gericht weten te ontwijken. In tegenstelling tot de meeste mannen van de Easy-compagnie had ik geen enkele Purple Heart. In een compagnie die 150 procent verliezen leed, was ik een nadrukkelijke zeldzaamheid. Want ik ben nooit gewond geraakt, weet je.

Ik klaagde niet, zeker niet, ik sprak met niemand over de problemen die dat gaf. Tegen het einde van de oorlog werden we ingezet als bezettingstroepen in Zell am See, een middelgroot stadje in Oostenrijk aan de voet van de Alpen. Een prima land om als soldaat dienst te doen. Niemand hoefde zich nog erg in te spannen, misschien wat veldlopen en wat exercitie om ons scherp te houden. Het was een prachtig oord, echt, met dat spiegelgladde meer midden in de stad. Waarom zouden we nog schieten – vergeleken met de moeilijke omstandigheden waar we ons doorheen hadden gevochten, gaf het plaatsje waar we nu gelegerd waren ons een zorgeloos gevoel, ondanks de vermoeidheid, alsof je na een dag hard werken ontspannen op de veranda voor je huis zit.

Zelfs de moffen hadden geen zin meer om het ons nog lastig te maken. Op de meeste dagen zag je vijandelijke soldaten uit de Alpen komen, die zich dan aan geallieerde eenheden overgaven. Met honderden tegelijk capituleerden ze, stuk voor stuk hongerig en terneergeslagen, een heel verschil met de strijd op leven en dood en alle opwinding die we net met ze hadden meegemaakt. Met veel van die soldaten – tja, ik heb er vaak over nagedacht – met sommigen van die lui had ik best bevriend kunnen raken. We hadden best wel veel gemeen. Misschien zaten er wel mannen bij die van vissen hielden. Of van jagen. Uiteraard deden ze wat ze was opgedragen, terwijl ik datgene probeerde te doen wat van mij werd verwacht. Maar onder andere omstandigheden hadden we goede vrienden kunnen zijn. Toen ze zich overgaven, hebben we er een stuk of wat bewakers omheen gezet en hebben we ze te eten gegeven, en zo eindigde voor ons de oorlog.

Gek hoe je door samen aan een hoop gevechten deel te nemen tot een hechte eenheid samengesmeed kunt worden, een eenheid van broers. Ik vermoed dat sommige van mijn kameraden in de compagnie ten behoeve van mij behoorlijk gemopperd hebben. De mannen met genoeg punten moesten nog een week of drie wachten voor ze naar huis mochten, maar ik, tja, voor mij zou het nog wel eens zes maanden, een jaar of misschien wel langer kunnen duren. Er deden geruchten de ronde dat we wel eens naar de Pacific gestuurd zouden kunnen worden om daar verder te vechten, en ik ben nooit iemand geweest die, als het erop aankwam, de behoefte had om zich te willen drukken. Maar liever niet, en hopelijk was die oorlog tegen Japan snel afgelopen, zodat ik ook naar huis kon, liever vandaag nog dan morgen. Ik had voor de rest van mijn leven genoeg ellende gezien.

Diezelfde knapen hebben zich hierover waarschijnlijk zo luidruchtig druk gemaakt dat het door een of andere belangrijke hotemetoot is opgevangen, want op een zonnige middag marcheerde kapitein Speirs ons groepsgewijs naar het grote plein midden in de stad af, en ik zag toen dat de oudgedienden onmiskenbaar pretlichtjes in de ogen hadden. Er zat iets aan te komen, geen twijfel mogelijk, maar ik kon niet precies zeggen wat. Het was een prachtige dag, begin juni 1945, toen we met 140 man van de Easy-compagnie op dat plein stonden aangetreden. De meeste knapen kende je niet eens. Allemaal nieuwelingen, mannen die bij de compagnie werden ingedeeld als iemand van ons sneuvelde of gewond raakte. Je deed je best zo'n nieuweling aan een van de oudgedienden te koppelen, iemand die gevechtservaring had en tot dan toe had weten te overleven. Als dat koppelen lukte, tja, dan raakte zo'n nieuweling misschien gewond aan wat er om hem heen gebeurde, dan ging hij zich misschien wel thuis voelen bij de eenheid, en bestond de kans dat hij het uiteindelijk zou overleven. Maar dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan. Ik kende een paar oudgedienden die niet eens de moeite namen om de naam van zo'n nieuweling te onthouden. Zodra je dat deed, ach, je draaide je een keertje om en voor je het wist had zo'n jongen een schotwond

in de buik opgelopen en riep hij om zijn moeder, en als dat een paar keer vaker gebeurde, tja, dan keek je wel uit met wie je bevriend wilde raken.

De drie pelotons vormden rond kapitein Speirs een halve cirkel. Hij schreeuwde zoals gewoonlijk: ‘Compagnie, pelotons, geeft ácht!’ en het stampen van onze gevechtslaarzen en het tikken van onze geveerkolven op de kinderhoofdjes echode over het plein. Aan dat plein stonden een herenhuis en een kerk met een torenspits, en toen kapitein Speirs ‘Op de plaats rúst!’ blafte, was er nauwelijks een echo te horen: we gingen wat verder uit elkaar staan en bewogen onze schouders wat op en neer.

‘Generaal Taylor is zich ervan bewust,’ riep kapitein Speirs, ‘dat heel wat veteranen – onder wie veteranen die Normandië nog hebben meegemaakt – nog steeds de vijfentachtig punten niet hebben verzameld die nodig zijn om met groot verlof te kunnen. Vandaag, de eerste verjaardag van D-day, heeft de generaal toestemming gegeven tot het houden van een loterij, waarbij per compagnie één persoon naar huis zal worden gestuurd. Deze regeling is met onmiddellijke ingang van kracht.’

Verscheidene mannen begroetten dit goede nieuws met een laag gefluit. Een knaap naast me slikte luidruchtig iets weg; hij kreeg misschien een droge keel bij dit vooruitzicht. Luitenant Harry Welsh, een dappere vechtjas en de stafofficier van onze eenheid, haalde zijn vingers door een buitenhelm die gevuld was met dichtgevouwen strookjes papier, met op ieder strookje de naam van een bij de compagnie ingedeelde militair. Luitenant Welsh wachtte even, richtte zijn blik heel even op de helm, grijnsde even, als ik me niet vergis, viste er een strookje uit en overhandigde dat aan onze commandant. Kapitein Speirs vouwde het open, nam de naam eerst even zwijgend in zich op en rechtte toen zijn schouders, waarbij hij zijn gezicht volkomen in de plooi hield. We bogen ons allemaal iets naar voren om te horen wie de gelukkige was. Ik merkte dat een briesje de vroege zomerbladeren van een berk rechts van me licht heen en weer deed gaan. Ergens op de be-

boste helling achter het herenhuis klonk het hoge *ti-ti-ti-ti-ti* van een korhoen. ‘Kom op, kom op, kom op nou,’ mompelde een man achter me.

‘Voor de Easy-compagnie...’ kapitein Speirs sprak extra traag, zodat elk woord benadrukt werd, ‘... is de winnaar... registratienummer een, drie, nul, zes, zes, twee, zes, zes... sergeant Darrell C. Powers.’ Toen hij dat laatste deel van mijn naam noemde, zwol zijn stem aan als van een radioverslaggever. De kapitein, die voornamelijk bekendstond vanwege zijn onverschrokken optreden, beschikte blijkbaar toch nog over gevoel.

De mannen barstten in gejuich uit. De grijns op het gezicht van luitenant Welsh was veranderd in een brede, onmiskenbare lach. ‘Zo gaat dat, Shifty!’ bulderde iemand. Ik denk dat het George Luz was, de knaap met wie iedereen goed kon opschieten en die iedereen perfect kon nadoen. Bull Randleman, een beer van een kerel en een uitstekend militair, grinnikte me vanaf een paar rijen verderop toe en zag eruit alsof hij me het liefst een paar klappen op mijn rug wilde geven. ‘Gefeliciteerd, Shifty!’ brulde Randleman me toe. ‘Het had geen betere kerel kunnen treffen!’

Ik schudde vol ongeloof mijn hoofd. Ik had generaal Taylors loterij gewonnen. *Ik mocht naar huis* – ik moest dat even tot me door laten dringen. Er verscheen een flauw glimlachje rond mijn lippen. Ik, Shifty Powers, mocht eindelijk naar huis.

Zodra de manschappen mochten inrukken, kwamen twee nieuwelingen op me af gehold en grepen elk een arm van me vast. ‘Voor dat reisje naar huis betaal ik je duizend dollar,’ zei de een buiten adem. De ander zag eruit alsof hij elk ogenblik met hetzelfde bod kon komen. Ik twijfel er niet aan of ze meenden het. Sommige mensen hadden met gokken behoorlijke hoeveelheden geld gewonnen, en tja, het was waar: duizend dollar was voor een knaap als ik enorm veel geld. Maar ik hoefde er geen moment over na te denken; ik schudde mijn hoofd en zei: ‘Nee, ik denk dat ik maar eens op huis aan ga.’ Dus dat was dat.

Nadat de nieuwelingen waren vertrokken kwam een van de oudgedienden, sergeant Paul Rogers, naar me toe. Iedereen noemde hem Hayseed. Zijn glimlach had wel iets weg van een zonsopgang en hij schudde me de hand. Hij was een van mijn beste nog in leven zijnde vrienden binnen de compagnie en ik was ongelooflijk blij dat hij het einde van de oorlog had gehaald. Ik wist niet wat ik tegen hem moest zeggen, behalve: ‘Zeg het maar, Paul. Ik heb nog nooit van mijn leven iets gewonnen.’

Hayseeds glimlach werd nog breder en hij schudde me nog steviger de hand. ‘We gunnen je dit allemaal van harte, Shifty.’ Hij had dezelfde pretlichtjes in zijn ogen als ik eerder al bij sommige anderen had gezien. Hij gaf me een lege plunjezak die hij blijkbaar met een specifiek doel voor ogen had meegenomen, en voegde eraan toe: ‘Kom mee, ik moet je iets laten zien.’

Hayseed was onze pelotonssergeant, een man wiens functie er onder andere uit bestond zo goed mogelijk voor de soldaten om hem heen te zorgen. Ik had maar weinig uitrusting die mee terug moest en ik had ook nauwelijks oorlogssouvenirs. Toen we door Berchtesgaden trokken, heb ik zo’n grote rode Hitlervlag meegenomen, met in het midden een zwart hakenkruis. Ik had geen flauw idee wat ik ooit met zo’n oude, lelijke vlag moest, maar ik had het idee dat een boerenkin- kel als ik niet elke dag tegen een vondst als deze aan zou lopen. En dat was zo’n beetje alles wat ik had.

We gingen op weg. Ik vermoedde dat Hayseed met me mee naar de kazerne liep om me daar te helpen bij het inpakken van mijn spullen, maar al snel sloegen we een hoek om en kwamen we een paar straten verderop bij een opslagruimte uit, een gebouw waar ik al eerder mensen in en uit had zien lopen. De schildwacht knikte ons toe toen we de deur bereikten. Hij maakte het slot open en liet ons binnen. Het gebouw had geen ramen en het was binnen pikdonker. Hayseed deed het licht aan en mijn adem stakte.

‘Oké, Shifty,’ zei hij, ‘pak maar wat je wilt hebben.’

Verdorie, een heel vertrek vol. In beslag genomen van de Duitsers.

In op elkaar gestapelde kisten, liggend op planken en verspreid over de vloer. Grote aantallen vuurwapens, stapels vuurwapens. Geweren en pistolen, karabijnen en jachtgeweren, en zelfs machinepistolen. Er verscheen een brede grijns op mijn gezicht.

‘We vonden dit wel een toepasselijk afscheidscadeau voor de beste schutter van de Easy-compagnie,’ zei Hayseed en hij gaf me de plunjezak.

‘Ach, kom nou,’ zei ik, en ik deed een stapje naar voren. ‘Je vergeet Buck Taylor. Die schiet veel beter dan ik ooit zal kunnen. En Earl McClung, die is zonder meer de beste van de compagnie, zeker weten. Heel iets anders, thuis in Virginia, weet je, mijn vader... goh, die kon schieten. Mijn vader was een uitstekend schutter, zeker weten. Goh, die man kon de vleugels van een vlieg schieten...’

‘Vul die zak nou maar, Shifty,’ zei Hayseed. Hij deed niet geïrriteerd, maar hij wilde duidelijk snel door.

Ik koos voor een stuk of wat pistolen, want ik dacht dat die gemakkelijker te vervoeren waren. Mijn m1 ging al mee naar huis, en het laatste waar ik behoefte aan had was nog eens viereenhalf kilo geweer, dus ik ging alleen voor pistolen. Er gingen er tien, misschien twaalf in de plunjezak, allemaal eersteklas pistolen. Het mooiste wat ik vond waren wat mij betreft twee automatische .25-pistolen, een bij elkaar horende set die met paarlemoer was ingelegd, ongelooflijk mooie wapens. Er vlak naast lagen twee schouderholsters die bij deze pistolen hoorden, eentje voor links, en de andere voor rechts. Ik gespte die met paarlemoer ingelegde pistolen onmiddellijk onder mijn uniformjasje en straalde alsof ik op het punt stond een door mijn moeder gemaakte chocoladetaart soldaat te maken, mijn favoriete toetje.

‘De vrachtwagen rijdt straks weg,’ zei Hayseed. ‘Je kunt maar beter opschieten.’ Om het af te maken schudde hij me nogmaals de hand. Ik knikte. Er was geen tijd om fatsoenlijk afscheid te nemen. Ik denk dat we ons beiden bewust waren van het feit dat woorden onder dit soort omstandigheden tekortschoten, want hij gaf me een stevige klap op mijn schouder en grinnikte nog eens, terwijl ik alleen maar

kon knikken. Zo namen we afscheid van elkaar.

Hayseed liep terug naar de compagnie. Maar voor ik vertrok was er nog één ding dat ik beslist wilde doen – ik wilde nog een vraag stellen. Ik wist wat ik wilde vragen, maar ik wist alleen niet hoe ik die verdomde vraag op een dusdanige manier over het voetlicht moest brengen om begrepen te worden op het moment dat ik hem stelde. Hij kwam voort uit een specifiek gevoel dat al aan me knaagde sinds we te horen hadden gekregen dat de oorlog afgelopen was. Eigenlijk liep ik al langer met dat gevoel rond, maar het einde van de oorlog deed me me realiseren dat ik er vroeg of laat toch een keertje mee voor de dag zou moeten komen. Het zat me dwars als een stuk maïsbrood. En zo liep ik er al een tijdje mee rond. Goed, op een gegeven moment besefte ik dat als er één man was die die vraag moest kunnen beantwoorden, dat majoor Dick Winters moest zijn.

De majoor was een paar straten verder ondergebracht, in een soort officiersverblijf. Naar boven en dan de zitkamer door, zei de schildwacht toen ik op de deur klopte, en de houten planken kraakten verwaarloosd toen ik eroverheen liep. De majoor zat op het balkon dat bij de zitkamer hoorde. Hij stak scherp tegen het zonlicht af, een heel verschil met de schemerige zitkamer waar ik de allereerste keer een glimp van hem opving. Toen ik naar hem toe liep, zag ik dat hij aan het werk was aan een bureautje dat hij speciaal voor het doen van zijn administratie naar buiten had gesjouwd. Op het bureautje stond een glas water. Op de achtergrond lag een namiddaglevel wazig en warm over de heuvels die over het meer uitkeken.

Majoor Dick Winters was vanaf het begin bij ons geweest. In Camp Toccoa, waar we drie jaar eerder met onze opleiding waren begonnen, was hij beroepsofficier, een luitenant en pelotonscommandant binnen de Easy-compagnie, met zo'n veertig, vijftig man onder zijn hoede. Hij vocht schouder aan schouder met ons, dwars door Normandië, waar hij tot compagniescommandant werd benoemd. Hij was bij ons in de regen en de wind van Zuid-Nederland, de sneeuw en het bloed van Bastogne, de beschietingen en de blubber van Haguenau.

Zijn superieuren zagen al snel wat voor een voortreffelijk leider hij was, en hij doorliep de rangen dan ook even snel als een havik die van zijn verheven positie opstijgt. Tegen de tijd dat we Oostenrijk bereikten was hij als bataljonscommandant overste Robert Strayer opgevolgd. Majoor Winters stond nu aan het hoofd van zo'n zevenhonderd man.

‘Ik wilde u niet storen, majoor. Ik wilde alleen maar even afscheid nemen.’

De majoor concentreerde zich op de papieren voor hem. Hij las nog even door tot hij klaar was, stond toen op en knikte me toe.

‘Weet u, majoor... u was...’ Ik zocht naar woorden en probeerde het opnieuw. ‘U was...’ Ik stopte, luisterde. Ergens links van me hoorde ik water door een beekje kabbelen. Ik besloot het opnieuw te proberen. ‘Nou... het is een hele tijd geweest...’ Ik was nog niet eens in de buurt van wat ik wilde duidelijk maken.

De majoor legde zijn pen op tafel. ‘Heb je alles wat je nodig hebt, sergeant Powers?’ Zijn stem klonk bedaard, rustig, zoals altijd.

‘Jawel, majoor. Ik heb net mijn oorlogsbut verzameld. Voornamelijk pistolen. De administratieve afhandeling is bijna rond. Op het hoofdkwartier krijg ik mijn achterstallige soldij nog.’

De majoor hield zijn hoofd een tikkeltje scheef, een uitnodiging om te zeggen wat ik werkelijk op mijn hart had. Ik bracht mijn pet van de rechterhand naar de linker- over.

‘Tja, thuis in Virginia...’ begon ik, maar toen had ik het idee dat mijn knieën het begaven. Er schoot een gedachte door mijn hoofd. Die ontvouwde zich van het ene op het andere moment, het was me in een fractie van een seconde duidelijk, maar ik zal het zodanig proberen te vertellen dat je een idee hebt van hoe woest het in mijn hoofd tekeering.

Het beeld van dat glas water op het bureau van de majoor zette alles op z'n kop. Dat water – zo schoon – dat daar maar stond, voor als iemand er een slokje van wilde nemen. Daardoor moest ik onwillekeurig terugdenken aan een keer dat de Easy-compagnie bij Bastogne